

Студент 4 курсу
 фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

Анотація. Проведено обґрунтування і розрахунок коефіцієнтів, що характеризують кредитний портфель банку з точки зору ризику та здійснено його узагальнюючу оцінку за допомогою таксономічного показника з метою покращення системи управління кредитним ризиком банку.

Аннотация. Проведено обоснование и расчет коэффициентов, характеризующих кредитный портфель банка с точки зрения риска и проведена его обобщающая оценка с помощью таксономического показателя с целью улучшения системы управления кредитным риском банка.

Annotation. In order to improve the bank credit risk management systems coefficients characterizing the bank's credit portfolio were justified and calculated in terms of risk and its generalized evaluation was done using the taxonomic index.

Ключові слова: кредитний ризик, коефіцієнтний аналіз, інтегральна оцінка, таксономічний показник.

На сьогодні більшу частину проблемних кредитів у портфелях українських банків складають кредити, які були видані на довгостроковій основі в 2008 та 2009 роках, тобто в період світової економічної кризи. Так, згідно з показниками Національного банку України (НБУ) на кінець 2008 року, тобто на початку фінансової кризи, питома вага простроченої заборгованості в українських банках складала 2,45 % від загальної кількості наданих кредитів, а вже через рік, за станом на 01.01.2009 року, питома вага простроченої заборгованості складала 9,36 %. На початку 2010 року це значення зросло до 11,24 % від загальної кількості наданих кредитів [1].

І хоча у 2013 році питома вага простроченої заборгованості у загальному кредитному портфелі знизилась до 9,61 %, даний рівень проблемної заборгованості залишається доволі високим. Таким чином, постає питання про вдосконалення методів управління й оцінки кредитного ризику банку.

Проблеми управління й оцінки кредитного ризику банку досліджували такі вчені, як: О. Васюренко, В. Вітлінський, І. Балабанов, О. Криклій, Л. Мороз, Л. Примостка, О. Пернарівський, І. Чмутова [2 – 6], проте не дивлячись на значні напрацювання у даній сфері, деякі питання, пов'язані зокрема з узагальнюючою оцінкою кредитного ризику банку, потребують подальшого вивчення.

Метою статті є обґрунтування переліку показників, що характеризують кредитний ризик банку, а також розробка процедури його узагальнюючої оцінки.

Якісне оцінювання кредитного портфеля має на меті, насамперед, максимально знизити ризик неповернення позики, що призводить до значних втрат для банків, а також і до можливого їх банкрутства. Для визначення ефективності кредитної політики банку та її впливу на якість кредитного портфеля проводиться оцінка якості з точки зору кредитного ризику [4].

При цьому розраховуються такі показники: питома вага зважених класифікованих позик; коефіцієнт проблемних позик; коефіцієнт покриття класифікованих позик; коефіцієнт збитковості позик. Слід провести розрахунок наведених показників на прикладі одного з банків другої групи (табл. 1).

Таблиця 1

Коефіцієнти для оцінки кредитного портфеля з точки зору ризику

Назва коефіцієнта	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік
Коефіцієнт питокої ваги зважених класифікованих кредитів, %	13,37	15,61	16,46	15,73
Коефіцієнт покриття зважених класифікованих кредитів	1,382	0,989	1,044	1,320
Коефіцієнт несплачених позик	0,291	0,205	0,168	0,508
Коефіцієнт збитковості позик	0,014	0,118	0,126	0,030

Коефіцієнт покриття класифікованих позик характеризує якість кредитного портфеля з погляду ризику в сукупності з його захищеністю власним капіталом. Підвищення цього коефіцієнта в динаміці вважається негативним явищем і свідчить про підвищення ймовірності збитків у майбутньому, незважаючи на зниження даного коефіцієнта в 2010 році, в наступному році знову почалося його зростання.

Коефіцієнт несплачених позик показує ту частину позик у портфелі банку, виплати за якими були невчасно погашені. Зростання цього коефіцієнта у 2012 році може свідчити про ризик великих збитків для банку в майбутніх періодах через збільшення обсягу прострочених кредитів. Можна спостерігати тенденцію до зростання коефіцієнта

Наступний напрям аналізу – оцінка рівня захищеності від можливих втрат. Чим гірші показники якості кредитів з погляду кредитного ризику, тим більшим має бути рівень їх захищеності. Для оцінки цього рівня використовують: коефіцієнт забезпеченості позики; коефіцієнт захищеності позики від втрат сумою резерву; коефіцієнт покриття збитків за рахунок резерву; коефіцієнт покриття позик власним капіталом. Розраховані значення коефіцієнтів наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Коефіцієнти для оцінки рівня захищеності кредитного портфеля

Назва коефіцієнта	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік
Коефіцієнт забезпеченості позики	0,343	0,253	1,059	0,599
Коефіцієнт захищеності позик сумою створеного резерву	0,134	0,156	0,165	0,157
Коефіцієнт покриття збитків за рахунок резерву	9,885	1,324	1,310	4,779
Коефіцієнт покриття позик власним капіталом	0,097	0,158	0,158	0,119

Коефіцієнт забезпеченості позик характеризує рівень захищеності банку від втрат за позиками за рахунок наданих гарантій або застав. Можна спостерігати позитивну тенденцію до зростання даного показника, що свідчить про покращення рівня захищеності банку за рахунок відшкодування можливих збитків завдяки предмету застави. Коефіцієнт захищеності позик сумою створеного резерву характеризує співвідношення загального обсягу позик. Постійне зростання значення цього коефіцієнта свідчить про достатність резервів для покриття можливих збитків за кредитами.

Коефіцієнт покриття збитків за позиками характеризує співвідношення створених резервів для покриття збитків за позиками і безпосередньо збиткових позик. Значення коефіцієнта покриття збитків за позиками більше одиниці свідчить про те, що створені резерви повністю покривають збитки, що виникли за наданими позиками. Коефіцієнт покриття позик власним капіталом показує, яка частина кредитного портфеля фінансується за рахунок власного капіталу.

Розраховані коефіцієнти дають змогу оцінити кредитний портфель з точки зору кредитного ризику, та для забезпечення цілей управління кредитним ризиком буде доцільно об'єднати коефіцієнти в один синтетичний показник за допомогою таксономічного методу.

Таксономічний показник – це синтетичний показник, рівнодійний усім ознакам, що беруть участь в описі досліджуваного об'єкта. При побудові таксономічного показника здійснюються процедури стандартизації ознак і їхньої диференціації на стимулятори й дестимулятори (табл. 3). Цей поділ є основою для побудови еталона розвитку.

Таблиця 3

Диференціація ознак на стимулятори й дестимулятори

Показник	Назва	Характер впливу	Група
X1	Коефіцієнт питомої ваги зважених класифікованих кредитів, %	негативний	дестимулятор
X2	Коефіцієнт покриття зважених класифікованих кредитів	негативний	дестимулятор
X3	Коефіцієнт несплачених позик	негативний	дестимулятор
X4	Коефіцієнт збитковості позик	негативний	дестимулятор
X5	Коефіцієнт забезпеченості позики	позитивний	стимулятор
X6	Коефіцієнт захищеності позик сумою створеного резерву	позитивний	стимулятор
X7	Коефіцієнт покриття збитків за рахунок резерву	позитивний	стимулятор
X8	Коефіцієнт покриття позик власним капіталом	позитивний	стимулятор

Після знаходження таксономічного показника рівня розвитку для кожного періоду слід здійснити ранжування щодо інших періодів (табл. 4).

Таблиця 4

Ранжування періодів за допомогою таксономічного показника

Період	D _i (таксономічний показник)	Ранг
2009 рік	0,044	4
2010 рік	0,102	2
2011 рік	0,170	1
2012 рік	0,095	3

Дане ранжування дозволяє визначити найбільш сприятливий період в управлінні кредитним портфелем банку з точки зору ризику. Значення таксономічного показника може коливатися від 0 до 1. Чим ближче значення даного показника до 1, тим вище рівень ефективності управління кредитним ризиком банку (рисунок).

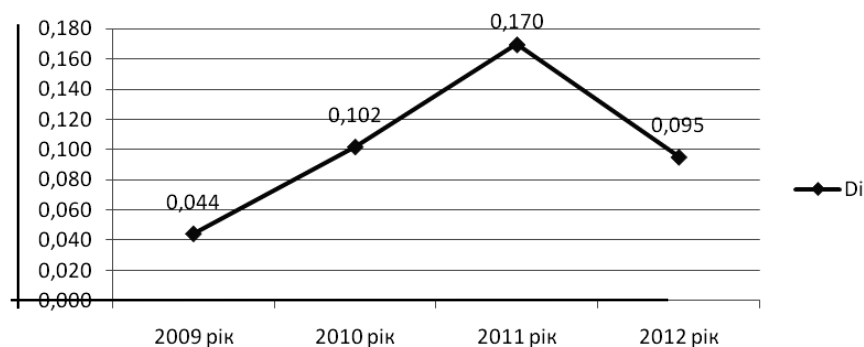

Рис. Динаміка таксономічного показника ризиковості кредитного портфеля банку

Виходячи із значення таксономічного показника, що значно погіршилось у 2012 році, банк потребує розробки і впровадження оперативних заходів щодо мінімізації кредитного ризику.

Таким чином, запропонована процедура визначення узагальнюючого показника кредитного ризику дозволяє здійснити його оцінку та на основі цього розробити напрями управлінських впливів на кредитний процес з метою мінімізації кредитного ризику.

Наук. керівн. Чмутова І. М.

- Література:**
1. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>.
  2. Васюренко О. В. Современные концепции управления кредитным риском как основные составляющие процесса управления кредитным риском банка / О. В. Васюренко, В. Ю. Подчесова // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1(115). – С. 170–177.
  3. Кредитний ризик комерційного банку : монографія / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – К. : КНЕУ, 2004. – 480 с.
  4. Примостка Л. О. Моделювання ризику та прибутковості кредитного портфеля банку / Л. О. Примостка, В. І. Козлов // Вісник КЕФ КНЕУ імені В. Гетьмана. – 2011. – № 1. – С. 192–202.
  5. Мороз Л. В. Банківські ризики та їх вплив на діяльність банківських установ / Л. В. Мороз, О. В. Сідак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21(18). – С. 223–228.
  6. Чмутова І. М. Оцінка кредитного ризику банку на основі дискримінантних моделей і дерев класифікації. Оцінка ефективності управління кредитною діяльністю банку / І. М. Чмутова, К. М. Азізова // Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України : монографія. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 312 с.
  7. Управління кредитним ризиком банку : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Масалак. – Севастополь : УАБС НБУ, 2008. – 86 с.